

Gatunek a rodzaj literacki

Kategorią nadrzędną wobec gatunków są **rodzaje literackie**, w obrębie których wyróżniamy gatunki. Głównym wyznacznikiem przynależności do jednego z rodzajów jest stosunek podmiotu literackiego do świata przedstawionego, sposób jego przejawiania się i organizacja językowa. Te kryteria pozwalają na wyróżnienie **liryki, epiki i dramatu**.

Zwykle poszczególnym rodzajom literackim przyporządkowuje się gatunki, takie jak:

- **epika**: powieść, nowela, opowiadanie, epos, baśń, pamiętniki,
- **liryka**: oda, pieśń, fraszka, hymn, tren, elegia, sonet,
- **dramat**: tragedia, komedia, farsa, tragifarsa i opera.

Warto przy tym wspomnieć, że występują również (i to wcale nierzadko!) gatunki literackie, które mieszają cechy rodzajowe, więc siłą rzeczy trudno określić ich przynależność. Sztandarowym tego przykładem jest dramat romantyczny.

Odmiany gatunkowe

Nie zawsze jednak wystarczy powiedzieć, że czyta się powieść, bo literatura bardzo często domaga się dużo bardziej szczegółowych określeń. Jeśli zestawimy ze sobą *Władcę pierścieni* Tolkiena, *Misery* Kinga i *W poszukiwaniu straconego czasu* Prousta, to wszystkie bez mrugnięcia okiem nazwiemy powieściami, ale jednak coś je ewidentnie różni. I to wcale niemało!

Pierwsza to przecież powieść fantastyczna, druga – thriller, trzecia zaś jest powieścią psychologiczną. Przy czym popularne dzieło Tolkiena możemy nazwać również powieścią fantasy. Mało tego, bo zalicza się je do high fantasy.

Gatunki literackie dzisiaj

Przedstawiam Wam kilka przykładów z półki współczesnej księgarni. Nadzwyczaj płodny dzisiaj gatunek to z pewnością wspomniana już **fantastyka**. W jej obrębie możemy z kolei wyróżnić:

W jej obrębie możemy z kolei wyróżnić:

- **fantasy**,
- **science fiction**,
- **horror**

Fantasy rozpada się na **low fantasy** (tu wciąż mamy do czynienia z realiami rzeczywistego świata), **dark fantasy** (łączy fantasy z elementami horroru), **heroic fantasy** (wszystko kręci się wokół herosów) i wreszcie **high fantasy** (akcja dzieje się w świecie równoległym).